

bieder (die redenen zag de machtigingsprocedure niet door te zetten). Dat is nauwelijks meer een rechterlijke 'toets' te noemen.

Deze opeenstapeling van bevoegdheden die de rechter toekomen strekt er kennelijk toe om het begrip 'ambtshalve' geen 'dode letter' te doen zijn. De prijs die daarvoor wordt betaald is dat blijkens de uitspraak van de rechtbank het tandem officier van justitie en geneesheer-directeur kan worden gereduceerd tot verlengde arm van de strafrechter.

De vraag rijst of dit alles, deze heel ruime rol van de rechter, slechts ten voordele strekt van de verdachte/betrokkene/patiënt. Bij het betreden van het domein van art. 2.3 Wfz verlaat de rechter het 'strafrechtelijk denken'. Is de strafrechter zich daar steeds ten volle van bewust? De hierboven onder 2. geciteerde slotregel van r.ov. 4.1.1 van de rechtbank waarin gesuggereerd wordt dat een zorgmachtiging overwogen moet worden als 'een lichtere maatregel dan een strafrechtelijke sanctie' werkt verre van geruststellend: gedwongen zorg onder de Wvvgz is toch echt niet zo te wegen tegen een strafrechtelijke sanctie. Heeft de strafrechter voldoende kennis van de zorg(-sector) om, met een NIFP-rapportage in de hand, zelfstandig, zonder advies van het tandem officier van justitie en geneesheer-directeur of zelfs daar tegenin, te kunnen bepalen waar een opname moet plaatsvinden, hoe de zorgmachtiging ook zorginhoudelijk moet zijn opgebouwd en zelfs op welke wijze de tenuitvoerlegging moet plaatsvinden? Voor de arts geldt dat met een gegeven bevoegdheid nog niet de dwingend daarop volgende vraag naar de vereiste bekwaamheid is beantwoord – zou die vraag (betekent bevoegd ook bekwaam?) zich niet mogen opdringen als de rechter zich als vanzelfsprekend, op eigen koers varende, interventies permissieert met zo grote therapeutische implicaties? Een plaatsing in een kliniek verschilt naar aard en wezen van die in een strafgevangenis of Huis van Bewaring, met aanzienlijke consequenties voor betrokkene zelf én diens medepatiënten, en is daarmee een juridische beslissing met (potentieel en intentioneel) grote therapeutische gevolgen voor betrokkene zelf én zijn medepatiënten. Welk gewicht kent de strafrechter bij de ambtshalve toepassing van art 2.3 Wfz dan toe aan het deskundig oordeel van de geneesheer-directeur? In de onderliggende uitspraak memoreert de strafrechter (ov. 4.1.3) zeer kort en terloops de opvattingen

van de geneesheer-directeur van de algemene ggz-instelling én die van de forensische instelling, maar nergens blijkt of en zo ja hoe hun deskundigheid is meegewogen, noch dat één van hen ook maar is uitgenodigd ter zitting of is opgeroepen. Dat is opnieuw een weinig geruststellend gegeven.

Nu de Hoge Raad een onverwachte 'opmerking' (ov. 4.1.3.) heeft toegevoegd ware een tweede ook wenselijk geweest: dat bij toepassing van art 2.3 Wfz juist omwille van een 'integrale en zorgvuldige afweging' de rechter nadrukkelijk en extensief dient te motiveren hoe de (contraire) opvattingen van de officier van justitie en ook van de geneesheer-directeur met respect voor diens deskundigheid in die 'integrale en zorgvuldige afweging' zijn verwerkt.

Mr. drs. R.H. Zuiderhoudt

Gezondheidsjurist, psychiater/psychotherapeut
niet praktiserend.

42

Schadevergoeding voor onterechte opname Wzd

Rechtbank Midden-Nederland
15 februari 2021, 515581 FA RK 21-128,
ECLI:NL:RBMNE:2021:1563
(mr. V.M.M. van Amstel)
Noot Mr. J.F. (Jeffrey) Groen

Onterechte vrijheidsbeneming. Schadevergoeding. LOVS-oriëntatiepunten.

[Wzd art. 39, 44 lid 2 en 3]

Betrokkene vraagt om een schadevergoeding op grond van art. 44 Wzd voor immateriële schade, omdat hij gedurende een periode van zo'n vijf à zes weken onrechtmatig opgenomen zou zijn geweest. De rechtbank kent een schadevergoeding toe van € 80 per dag (in plaats van de gevraagde € 105 per dag), voor elk van de 35 dagen dat de onterechte opname heeft geduurd, te betalen door de zorgaanbieder en de Staat.

[verzoeker], geboren op [geboortedatum] 1992 te [geboorteplaats], wonende en verblijvende te [instelling 1], locatie [locatie 1] in [plaatsnaam 1], hierna te noemen: [verzoeker], advocaat: mr. H. Cornelis, ter verkrijging van een beslissing over een verzoek om schadevergoeding door De zorgaanbieder [instelling 2], locatie [locatie 2], gevestigd te [vestigingsplaats], hierna te noemen: [instelling 2], en *De Staat der Nederlanden*, gevestigd te Den Haag, hierna te noemen: de Staat, vertegenwoordigd door mr. [A].

Rechtbank:

1. Procesverloop

1.1. Het procesverloop blijkt uit:

- het verzoekschrift met bijlagen, ingekomen ter griffie op 11 januari 2021;
- het verweerschrift van [instelling 2] met bijlagen;
- het verweerschrift van de Staat.

1.2. De mondelinge behandeling van het verzoek heeft plaatsgevonden op 22 januari 2021. Vanwege de coronamaatregelen heeft de mondelinge behandeling via Skype plaatsgevonden, conform de Algemene Regeling Zaaksbehandeling Rechtspraak. Daarbij zijn gehoord:

- [verzoeker], bijgestaan door zijn advocaat;
- de heer [B] en mevrouw [C] namens [instelling 2];
- mr. [A] namens de Staat.

2. Feiten

2.1. De rechtbank Midden-Nederland heeft bij beschikking van 3 september 2019 ten aanzien van [verzoeker] een voorlopige machtiging verleend op grond van de Wet Bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen (hierna: Bopz) voor de duur van zes maanden, dus tot 3 maart 2020.

2.2. Op 15 oktober 2019 heeft de politierechter van de rechtbank Midden-Nederland vonnis gewezen tegen [verzoeker]. In deze uitspraak zijn de eerder vastgestelde bijzondere voorwaarden in het kader van een strafrechtelijke veroordeling gewijzigd, in die zin dat is bepaald dat [verzoeker]

zich zal laten opnemen bij [instelling 3] te [plaatsnaam 1] en/of [instelling 4] en/of [locatie 2] en dat [verzoeker] zich zal houden aan aanwijzingen die in het kader van behandeling zullen worden gegeven. Conform het vonnis zou de opname twaalf maanden moeten duren of zoveel korter als de leiding van de zorginstelling in overleg met de reclassering wenselijk achten.

2.3. Op of rond 18 oktober 2019 is [verzoeker] opgenomen bij [instelling 3], vestiging [plaatsnaam 2].

2.4. Op 20 december 2019 is [verzoeker] doorgeplaatst naar [locatie 2], afdeling [naam afdeling]. [locatie 2] is onderdeel van [instelling 2].

2.5. Het CIZ heeft op 4 februari 2020 ten aanzien van [verzoeker] een verzoek ingediend op grond van artikel 24 Wzd bij de rechtbank Noord-Nederland. Het CIZ heeft de rechtbank verzocht een rechterlijke machtiging tot opname te verlenen voor de duur van 24 maanden. Het CIZ constateert dat uit de stukken blijkt dat bij [verzoeker] sprake is van onvrijwilligheid met betrekking tot voortzetting van het verblijf. Het CIZ baseert zich hierbij de medische verklaring die bij het verzoek is gevoegd, waarin de psychiater heeft geconstateerd dat [verzoeker] zich verzet tegen opname of voortzetting van verblijf.

2.6. De mondeling behandeling van het verzoek van het CIZ heeft op 11 februari 2020 plaatsgevonden bij [instelling 2]. Na de zitting hebben zowel het CIZ/ [instelling 2] als [verzoeker] nog stukken naar de rechtbank Noord-Nederland gestuurd.

2.7. Op 20 februari 2021 heeft de rechtbank Noord-Nederland een tussenbeschikking gegeven en voor zover van belang het volgende overwogen:

Uit het voorgaande blijkt dat niet duidelijk is of er ten aanzien van cliënt forensische zorg als bijzondere voorwaarde van een strafrechtelijke veroordeling is uitgesproken. Het bewijs hiervoor ontbreekt. Door het CIZ is geen uitdraai van een strafrechtelijk vonnis overgelegd waar dit uit zou blijken. Het ligt op de weg van het CIZ als verzokende partij om dit alsnog over te leggen.

Daarnaast ligt voor de vraag of er sprake is van een verstandelijke beperking bij cliënt die bovenliggend is op de psychiatrische problematiek (waarvoor de Wvvgz is aangewezen), wat maakt dat de Wzd van toepassing is. Zowel de advocaat als de psychiater hebben ter zitting aangegeven dat zij twijfelen aan de vraag of cliënt wel voldoet

aan de criteria voor toepassing van de Wzd. Er is geen actueel rapport waaruit blijkt dat het IQ van cliënt is getest en hij een score heeft die past bij een verstandelijke beperking. Op het moment dat zou blijken dat cliënt niet voldoet aan de criteria, dan komt cliënt volgens de psychiater niet in aanmerking voor een behandeling binnen [locatie 2], en is het de vraag waar cliënt dan behandeld zou moeten worden.

Op grond van artikel 38 lid 10 Wzd maakt de rechtbank haar gevoelen kenbaar aan het CIZ en de officier van justitie. De rechtbank wenst alsnog een strafrechtelijk vonnis te ontvangen waaruit blijkt dat artikel 14a Sr is toegepast en wil de vraag beantwoord krijgen welke wet op cliënt toegepast moet worden.

De rechtbank heeft vervolgens het CIZ in de gelegenheid gesteld alsnog een strafrechtelijk vonnis over te leggen waarin artikel 14a Sr van toepassing is verklaard en het CIZ en de officier van justitie in de gelegenheid gesteld uiterlijk 12 maart 2020 schriftelijk en gemotiveerd aan te geven welke wet van toepassing is. De rechtbank Noord-Nederland heeft iedere verdere beslissing aangehouden.

2.8. Naar aanleiding van de beschikking van de rechtbank Noord-Nederland van 20 februari 2020 heeft het CIZ/ [instelling 2] nadere stukken ingestuurd. Deze stukken zijn op 10 maart 2020 bij de rechtbank ingediend en niet in kopie naar de advocaat van [verzoeker] gestuurd. De rechtbank heeft de stukken op 26 maart 2020 naar de advocaat van [verzoeker] doorgestuurd. De advocaat van [verzoeker] heeft op 30 maart 2020 namens [verzoeker] op de stukken gereageerd.

2.9. De rechtbank Noord-Nederland heeft op 6 april 2020 een eindbeschikking in deze zaak gegeven. De rechtbank heeft het verzoek van het CIZ afgewezen, omdat naar het oordeel van de rechtbank onvoldoende vast is komen te staan dat de Wzd van toepassing is op [verzoeker].

2.10. [verzoeker] heeft op 6 april 2020 [locatie 2] verlaten.

3. Het verzoek en verweer

3.1. [verzoeker] verzoekt de rechtbank te bepalen dat:

a. de rechtbank Noord-Nederland heeft gehandeld in strijd met artikel 39 lid 1 Wzd en dat [verzoeker] daarbij door toedoen/nalaten van [instelling 2] in de periode vanaf 25 februari 2020 tot en met 6 april respectievelijk vanaf 3 maart 2020 tot

en met 6 april 2020 onrechtmatig van zijn vrijheid beroofd is geweest;

b. [verzoeker] in verband daarmee aanspraak kan maken op een bedrag aan immateriële schadevergoeding van:

- primair een bedrag van € 4.410,-;
- subsidiair een bedrag van € 3.675,-;
- meer subsidiair een bedrag van € 3.360,-;
- uiterst subsidiair een bedrag van € 2.800,-;
- te vermeerderen met de wettelijke rente vanaf 3 april 2020 althans vanaf 6 mei 2020.

c. de in deze gemaakte buitengerechtelijke advocaatkosten van € 2.420,- inclusief btw door de verwerende partijen vergoed moeten worden;

d. [instelling 2] en de Staat inzake de betalingen van de bedragen als genoemd onder b. en c. hoofdelijk aansprakelijk zijn, des dat de een betalend de ander zal zijn bevrijd;

e. [instelling 2] en de Staat worden veroordeeld in de kosten van deze procedure, inclusief het griffierecht;

althans zodanig te bepalen als de rechtbank in goede justitie vermeent te behoren.

3.2. [verzoeker] legt aan zijn verzoek ten grondslag dat [instelling 2] de wet niet in acht heeft genomen, omdat [instelling 2] gedurende een bepaalde periode [verzoeker] tegen zijn wil in heeft opgenomen zonder dat hiervoor een rechterlijke titel aanwezig was. Daarnaast heeft de rechtbank Noord-Nederland de wet niet in acht genomen, omdat de rechtbank de beslistermijn van artikel 39 lid 1 Wzd niet in acht heeft genomen. Voor de hoogte van de schadevergoeding moet aansluiting worden gezocht bij de richtlijnen van het LOVS. Hierbij is relevant dat de onrechtmatige vrijheidsbenaming heeft plaatsgevonden in een kliniek met beveiligingsniveau 3 waarin in het algemeen verdergaande beperkingen aan de orde zijn dan in een psychiatrische kliniek. Ook is er sprake van een dubbele grond voor schadevergoeding, wat een hoger bedrag aan schadevergoeding rechtvaardigt. [verzoeker] vindt daarom een bedrag van € 105,- een billijke schadevergoeding. [verzoeker] heeft daarnaast buitengerechtelijke advocaatkosten gemaakt voor een bedrag van € 2.420,-. Omdat niet goed is uit te splitsen in welke mate [instelling 2] en in welke mate de Staat verantwoordelijk is geweest voor de onrechtmatige vrijheidsbenaming, is het redelijk dat beide partijen hoofdelijk aansprakelijk zijn.

3.3. [instelling 2] voert verweer tegen het verzoek. [instelling 2] voert daarbij aan dat [verzoeker] tot

en met 3 maart 2020 met een geldige titel in de instelling heeft verbleven. De voorlopige machtiging op grond van de wet Bopz verliep immers pas op 3 maart 2020. Ook na 3 maart 2020 verbleef [verzoeker] met een geldige titel in de instelling. De rechtsgeldigheid ligt in de door [verzoeker] gegeven instemming ten overstaan van de strafrechter bij de oplegging van de bijzondere voorwaarde als bedoeld in artikel 14a Sr. Vanaf 25 maart 2020 stemde [verzoeker] niet meer in met zijn verblijf. Vanaf 3 april 2020 is opnieuw sprake van vrijwilligheid ten aanzien van de opname. Op dat moment was er sprake van een coronabesmetting op de afdeling en is in overleg met [verzoeker] besloten tot quarantaine en afname van een coronatest.

3.4. De Staat erkent dat de rechtbank Noord-Nederland te laat heeft beslist op het verzoek van het CIZ en dat dit reeds een zelfstandige grond is voor schadevergoeding. De Staat verzet zich echter tegen de hoogte van de schadevergoeding. De Staat voert aan dat de rechtbank Noord-Nederland weliswaar niet binnen drie weken uitspraak heeft gedaan, maar wel zeer zorgvuldig te werk is gegaan. Bovendien heeft de rechtbank een voor [verzoeker] positieve beslissing genomen. Daarnaast kan het de rechtbank niet worden verweten dat [verzoeker] tot 6 april 2020 opgenomen is geweest. Het is immers alleen de zorgaanbieder die ontslag kan verlenen uit de instelling en niet de rechtbank. Ook heerste in de instelling een vrijer regime dan in een huis van bewaring. Volgens de Staat is op grond hiervan een vergoeding van € 50,- per dag redelijk. De schadevergoeding moet bij helfte worden verdeeld tussen de Staat en [instelling 2]. Ter zitting heeft de Staat nog opgemerkt dat, als blijkt dat [instelling 2] door de rechtbank Noord-Nederland verkeerd is voorgelegd, het in de rede ligt dat de Staat de kosten op zich neemt.

De buitengerechtelijke advocaatkosten komen niet voor vergoeding in aanmerking. De Staat is door de advocaat van [verzoeker] op 17 november 2020 benaderd met een concept van het verzoekschrift en met de vraag of minnelijk overleg nog mogelijk was. Omdat er al een concept van het verzoekschrift ligt, zijn het geen buitengerechtelijke kosten die voor rekening van de Staat kunnen komen. Het zijn kosten die zijn gemaakt ter instructie van de zaak en waarop de regels van de proceskosten van toepassing zijn. Bovendien geldt dat als mocht blijken dat [verzoeker] op ba-

sis van een toevoeging proceddeert, deze werkzaamheden onder de toevoeging vallen.

4. Beoordeling

Wettelijk kader

4.1. Uit artikel 44 lid 2 Wzd volgt dat indien de wet niet in acht is genomen door de zorgaanbieder, de Wzd-functionaris of de zorgverantwoordelijke de cliënt de rechter kan verzoeken tot schadevergoeding door de zorgaanbieder, de Wzd-functionaris of de zorgverantwoordelijke. lid 3 van artikel 44 Wzd bepaalt dat indien de wet niet in acht is genomen door de rechter of de officier van justitie de cliënt de rechter kan verzoeken tot schadevergoeding ten laste van de Staat. In beide gevallen kent de rechter een naar billijkheid vast te stellen schadevergoeding toe.

4.2. Artikel 39 lid 1 bepaalt dat de rechter zo spoedig mogelijk beslist op het verzoek tot het verlenen van een machtiging. Indien het verzoek betrekking heeft op een cliënt die reeds in een accommodatie verblijft, zoals in dit geval, beslist de rechter in elk geval binnen drie weken na de datum van indiening van het verzoekschrift.

Schadevergoeding ten laste van de Staat

4.3. In deze zaak staat vast dat de termijn van artikel 39 lid 1 Wzd is overschreden. Het verzoek van het CIZ is bij de rechtbank Noord-Nederland ingediend op 4 februari 2020. Dit betekent dat de rechtbank Noord-Nederland uiterlijk 25 februari 2020 op het verzoek had moeten beslissen. De rechtbank Noord-Nederland heeft echter pas op 6 april 2020 definitief op het verzoek beslist, dus buiten de wettelijke beslistermijn. De (te late) beslissing hield bovendien in dat de Wzd niet van toepassing was en er dus geen titel voor opname meer was op grond van de Wzd. Tot 3 maart 2020 was er nog wel een rechtsgeldige titel voor opname op grond van de Wet Bopz. Dit betekent dat [verzoeker] recht heeft op schadevergoeding ten laste van de Staat op grond van artikel 44 lid 3 Wzd, voor de periode van 3 maart 2020 tot 6 april 2020. De rechtbank vindt namelijk dat [verzoeker] alleen tussen 3 maart 2020 en 6 april 2020 de facto zonder enige titel opgenomen is geweest.

Schadevergoeding ten laste van [instelling 2]

4.4. Zoals hiervoor is overwogen, vindt de rechtbank dat 3 maart 2020 een titel voor opname ontbrak. Desondanks is [verzoeker] opgenomen

gebleven in [locatie 2]. Daardoor heeft [verzoeker] op grond van artikel 39 lid 2 Wzd recht op schadevergoeding van [instelling 2].

4.5. De rechtbank volgt in dezen niet het standpunt van [instelling 2] dat [verzoeker] pas vanaf 25 maart 2020 zonder titel in [locatie 2] verbleef. Het feit dat het CIZ een rechterlijke machtiging ten aanzien van [verzoeker] heeft aangevraagd, impliceert op grond van artikel 2 Wzd dat er sprake is van verzet. Dat hiervan sprake is, blijkt bovendien uit de medische verklaring die bij het verzoek van het CIZ is gevoegd. De rechtbank gaat er daarom vanuit dat [verzoeker] zich reeds voor 3 maart 2020 heeft verzet tegen langere opname in [locatie 2] en daar niet verbleef op vrijwillige basis, of omdat hij daar in het kader van de toepassing van artikel 14a Sr mee instemde. Als dat laatste zo was geweest, dan had immers geen zorgmachtiging op grond van de Wzd aangevraagd hoeven worden. Dat uit de dagrapportages van de periode tussen 3 maart en 25 maart niet expliciet blijkt dat [verzoeker] zich tegen de opname heeft verzet in die periode, vindt de rechtbank op grond hiervan niet relevant.

4.6. De rechtbank volgt wel het standpunt van [instelling 2] dat [verzoeker] vanaf 3 april 2020 vrijwillig in de instelling verbleef vanwege een coronabesmetting op de afdeling. [verzoeker] moest op grond van de coronamaatregelen van de overheid in quarantaine. [verzoeker] heeft er kennelijk mee ingestemd om de quarantaine periode bij [instelling 2] te verblijven. Maar omdat tussen 3 april 2020 en 6 april 2020 er nog geen uitspraak was van de rechtbank en er dus voor niemand duidelijkheid was, kan dit niet aan [verzoeker] worden tegengeworpen.

4.7. Op grond van het voorgaande komt de rechtbank tot de conclusie dat [verzoeker] recht heeft op schadevergoeding voor de periode van 3 maart 2020 tot 6 april 2020, dat zijn 35 dagen.

Hoogte van de schadevergoeding

4.8. Vervolgens moet de vraag beantwoord worden welke schadevergoeding billijk is. [verzoeker] verbleef in een instelling zonder geldige titel en met geen tot weinig vrijheden; hij mocht wel vrij op de afdeling rondlopen en sporten etc. Omdat hij wel meer vrijheden kende dan in een huis van bewaring acht de rechtbank een vergoeding van € 80,- per dag billijk. Dit betekent dat [verzoeker] recht heeft op een schadevergoeding van in totaal ($35 * 80 =$) € 2.800,-.

Wettelijke rente

4.9. [verzoeker] verzoekt bovendien het bedrag aan schadevergoeding te vermeerderen met de wettelijke rente vanaf 3 april 2020. [instelling 2] en de Staat hebben zich hiertegen niet verzet. De rechtbank zal dit deel van het verzoek daarom toewijzen.

Wie moet de schadevergoeding betalen

4.10. Resteert de vraag wie de kosten moet betalen, [instelling 2] of de Staat. Omdat zowel [instelling 2] als de Staat aansprakelijk zijn, maar het niet goed te bepalen is wie in welke mate verantwoordelijk is voor de geleden schade, zal de rechtbank [instelling 2] en de Staat hoofdelijk veroordelen tot betaling van de schadevergoeding. Hierbij vindt de rechtbank het van belang dat de Staat heeft toegezegd de schadevergoeding voor haar rekening te nemen indien blijkt dat [instelling 2] verkeerd is voorgelicht door de rechtbank Noord-Holland. [instelling 2] en de Staat hebben ter zitting verklaard dit onderling te regelen.

Advocaatkosten en proceskosten (verzoek onder c en e)

4.11. De rechtbank vindt niet dat de advocaatkosten voor vergoeding in aanmerking komen. [verzoeker] procedeert op basis van een toevoeging en de werkzaamheden die de advocaat in het kader van een minnelijke regeling heeft verricht, vallen onder de toevoeging. De eigen bijdrage van [verzoeker] van € 148,- komt wel voor vergoeding in aanmerking. Voor het verzoek is geen griffierecht verschuldigd, zodat dit ook niet voor vergoeding in aanmerking komt.

Verklaring voor recht (verzoek onder a)

4.12. Omdat de rechtbank het verzoek om schadevergoeding zal toewijzen, is er geen belang meer bij een afzonderlijke verklaring voor recht, zoals gevraagd.

5. Beslissing

De rechtbank:

5.1. veroordeelt [instelling 2] en de Staat hoofdelijk tot betaling van een bedrag van € 2.800,- aan [verzoeker], te vermeerderen met de wettelijke rente vanaf 3 april 2020;

5.2. veroordeelt [instelling 2] en de Staat hoofdelijk tot betaling een bedrag van € 148,- aan [verzoeker] inzake de proceskosten;

5.3. verklaart deze beslissing uitvoerbaar bij voorraad;

5.4. wijst af het meer of anders verzochte.

NOOT

Op grond van art. 44 Wzd kan een cliënt of zijn vertegenwoordiger verzoeken om schadevergoeding indien de wet niet in acht is genomen. Voor het wettelijk kader zij verwezen naar rechtsoverwegingen 4.1 en 4.2 van de hierbij geannoteerde uitspraak. Het aantal op rechtspraak.nl gepubliceerde rechterlijke beschikkingen over schadevergoeding onder de Wzd is echter (nog) beperkt tot vijf, inclusief de bovenstaande beschikking.¹ Anders is dat voor uitspraken over schadevergoedingen onder de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvvggz). Op grond van die wet is al tientallen keren geoordeeld over schadevergoedingsverzoeken.² In deze annotatie wordt de bovenstaande beschikking over onterechte vrijheidsbeneming en schadevergoeding in verband daarmee geplaatst in het kader van soortgelijke beslissingen op grond van de Wzd én de Wvvggz, om te bezien of daaruit een 'lijn' in de jurisprudentie kan worden opgemaakt.

1. Uitspraak

De betrokkene in bovenstaande zaak had verzocht om schadevergoeding op grond van art. 44 Wzd, omdat hij gedurende een periode van zo'n vijf à zes weken onrechtmatig opgenomen zou zijn geweest. Enerzijds had de rechtbank de beslistermijn van drie weken op grond van art. 39 lid 1 Wzd met bijna zes weken overschreden, anderzijds had de instelling de betrokkene tegen zijn wil en zonder rechterlijke titel opgenomen (gehouden). De betrokkene verzocht, kort gezegd, om vergoeding van immateriële schade ten bedrage van € 105 per dag. Voor de hoogte van de schadevergoeding zocht hij aansluiting bij de oriëntatiepunten van het Landelijk Overleg Vak-

houd Strafrecht ('LOVS-oriëntatiepunten').³ De rechtbank stelde vast dat ze de beslistermijn van art. 39 lid 1 Wzd had overschreden, en dat de betrokkene gedurende 35 dagen zonder geldige titel in de instelling had verbleven met geen tot weinig vrijheden. Omdat de betrokkene wel meer vrijheden kende dan in een huis van bewaring, achtte de rechtbank niet een vergoeding van € 105, maar een vergoeding van € 80 per dag billijk, oftewel een totaalbedrag van (35 x € 80 =) € 2.800.

2. Schadevergoedingen onder de Wzd

In drie van de vijf gepubliceerde schadevergoedingsverzoeken op grond van de Wzd is schadevergoeding toegekend.⁴ In de hier geannoteerde zaak ging het over schadevergoeding in verband met onvrijwillig verblijf in een accommodatie zonder geldige juridische titel. Een soortgelijke situatie deed zich voor in een zaak waarover de rechtbank Rotterdam besliste. In die zaak had de betrokkene gedurende 31 dagen zonder rechterlijke machtiging bij de zorgaanbieder verbleven. In verband daarmee had de betrokkene verzocht om een schadevergoeding ter hoogte van € 75 per dag (in totaal € 2.325), ook onder verwijzing naar de LOVS-oriëntatiepunten. Volgens de rechtbank stond vast dat de Wzd niet was nageleefd, maar de rechtbank volgde niet het door de betrokkene verzochte tarief. Dit, omdat het '*onvrijwillig onder beschuldiging vastzitten in een huis van bewaring over het algemeen een andere en zwaardere situatie is*', aldus de rechtbank. Verder woog de rechtbank mee dat de betrokkene in de betreffende periode niet gesepareerd was geweest en dat zij, nadat zij weg mocht, nog vrijwillig bij de zorgaanbieder

3 De 'Oriëntatiepunten voor straftoemeting en overige LOVS-afspraken' zijn te raadplegen via rechtspraak.nl.

4 In rb. Rotterdam 6 oktober 2020, ECLI:NL:RBROT:2020:9822, werd een verzoek om schadevergoeding afgewezen omdat niet vast was komen te staan dat de medische verklaring en de beschikking ondeugdelijk waren. In rb. Den Haag 20 mei 2021, ECLI:NL:RBDHA:2021:5371, werd de betrokkene gedeeltelijk niet-ontvankelijk verklaard omdat de betrokkene niet de zorgaanbieder in de zin van de Wzd had aangesproken, en het verzoek om schadevergoeding werd afgewezen omdat de burgemeester op goede gronden tot het verlenen van een inbewaringstelling had kunnen komen.

1 Tot en met de peildatum 15 juni 2021.

2 Zie voor een beeld van schadevergoedingen onder de Wvvggz: J.F. Groen, 'Schadevergoedingen op grond van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg: een eerste verkenning,' *JGGZR* 2020/28, p. 12-20, en recent: J.F. Groen, 'Tussenstand: schadevergoedingen op grond van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg,' *JGGZR* 2021/17, p. 82-92.

had verbleven totdat ambulante zorg was gerealiseerd. De rechtbank kende een bedrag van € 50 per dag toe, dus in totaal (31 x € 50 =) € 1.550, ten laste van de zorgaanbieder.⁵

De toekenning van € 80 per dag, die in de hier geannoteerde uitspraak is toegekend, is – voor zover bekend – de hoogste toekenning van schadevergoeding op grond van de Wzd tot nu toe. Of onder de Wzd nu wel of niet wordt aangesloten bij de LOVS-oriëntatiepunten is niet helemaal duidelijk. De rechtbank Rotterdam deed dat niet; de rechtbank Midden-Nederland laat zich daarover in de hier aan de orde zijnde uitspraak niet expliciet uit. Waar het verschil zit in het toekennen van € 50 respectievelijk € 80 per dag is ook niet helemaal duidelijk. In beide gevallen zijn de betrokkenen ten onrechte opgenomen geweest en niet gesepareerd geweest. Wellicht zit het verschil hem in het verblijf in een psychiatrische kliniek tegenover een ‘kliniek met beveiligingsniveau 3’, maar dat blijkt niet uitdrukkelijk uit de uitspraak. Verder is opmerkelijk dat de rechtbank in de hier aan de orde zijnde zaak overwoog dat de betrokkene ‘meer vrijheden kende dan in een huis van bewaring’ en dat (mede) daarom € 80 per dag werd toegekend. Uit de LOVS-oriëntatiepunten blijkt echter dat voor een onterecht verblijf in een huis van bewaring al een vergoeding van € 80 aangewezen is.⁶ Hoe dan ook, het bedrag van € 80 per dag is wel verdedigbaar, mede gelet op vergelijkbare uitspraken op grond van de Wvvgz (zie hierna onder 3).

Volledigheidshalve dient ook een andere beschikking van de rechtbank Midden-Nederland te worden genoemd. Die zaak ziet niet op onrechtmatige vrijheidsbeneming, maar op het niet naleven van de Wzd in een periode van zestien dagen waarin de betrokkene was beperkt in zijn vrijheid om het eigen leven in te richten, in die zin dat hij niet naar zijn eigen appartement mocht. Ook deze rechtbank volgde niet het verzoek van de betrokkene om aan te sluiten bij de hoogte van schadevergoedingen in het strafrecht. De betrokkene was namelijk vrij om zijn verblijfsruimte te verlaten en is op geen moment opgenomen geweest. De rechtbank achtte in dit geval een be-

drag van € 25 per dag billijk, dus in totaal (16 x € 25 =) € 400.⁷

3. Schadevergoeding bij onrechtmatig verblijf onder de Wvvgz

In tegenstelling tot de jurisprudentie ‘onder’ de Wzd, zijn op grond van de Wvvgz al veel meer ‘schadevergoedingsbeschikkingen’ gepubliceerd, zo ook in verband met onterechte vrijheidsbeneming.

Vlak na de inwerkingtreding van de Wvvgz werd een eenmalig bedrag van € 250 (oftewel: € 75 per dag) toegekend aan een betrokkene die drie dagen zonder geldige titel op een gesloten afdeling had verbleven, als gevolg van onduidelijkheid over de einddatum van de machtiging tot voortzetting van de crisismaatregel.⁸ Sindsdien wordt bij onterechte vrijheidsbeneming evenwel vaker een schadevergoeding per dag toegekend. Zo’n schadevergoeding per dag werd toegekend door de rechtbank Noord-Holland. De betrokkene in die zaak was ten onrechte opgenomen geweest omdat de zorgmachtiging was verlopen om 00:00 uur en pas om 17:04 uur de procedure ter voorbereiding van een crisismaatregel was gestart. De rechtbank kende daarvoor een bedrag van € 75 toe.⁹ Dezelfde rechtbank kende opnieuw een schadevergoeding van € 75 per dag toe in een kwestie die draaide om een misvatting over de geldigheid van machtigingen. Al met al was de betrokkene zes dagen gedwongen opgenomen geweest zonder geldige juridische grondslag, waarvoor de rechtbank een schadevergoeding toekende van (6 x € 75 per dag =) € 450, ten laste van de zorgaanbieder.¹⁰

Een iets hogere schadevergoeding werd toegekend door de rechtbank Den Haag. In deze zaak was de betrokkene gedurende twaalf dagen onvrijwillig en zonder geldige titel opgenomen geweest. De rechtbank wees het verzoek van de betrokkene om schadevergoeding, ter hoogte van (12 x € 80 per dag =) € 960, toe. De rechtbank sloot aan bij de LOVS-oriëntatiepunten omdat de

5 Rb. Rotterdam 18 mei 2020, ECLI:NL:RBROT:2020:4738.

6 Zie voetnoot 3 en bijvoorbeeld rb. Amsterdam 11 december 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:6230, r.o. 3.3.

7 Rb. Midden-Nederland 7 januari 2021, ECLI:NL:RBMNE:2021:1561.

8 Rb. Midden-Nederland 13 maart 2020, ECLI:NL:RBMNE:2020:994.

9 Rb. Noord-Holland 14 mei 2020, ECLI:NL:RBNHO:2020:3670.

10 Rb. Noord-Holland 27 augustus 2020, ECLI:NL:RBNHO:2020:7178.

betrokkene, net als een gedetineerde in een penitentiaire inrichting, in zijn bewegingsvrijheid beperkt was geweest en hem in die periode tegen zijn wil medicatie was toegediend. De rechtbank overwoog dat zij in dit verband eerder € 75 per dag had toegekend, maar dat het verschil met de verzochte € 80 per dag ‘zo miniem’ werd geacht dat het verzoek werd toegewezen.¹¹ Ook de rechtbank Amsterdam kende een bedrag van € 80 per dag toe aan een betrokkene ten aanzien van wie de officier van justitie te laat had verzocht op een zorgmachtiging aansluitend om een machtiging tot voortzetting van de crisismaatregel. De laatste machtiging was – gezien art. 7:10 sub a Wvvgz – dus vervallen. Als gevolg daarvan had de betrokkene twee dagen zonder wettelijke grondslag in de accommodatie verbleven. De rechtbank zocht voor de hoogte van de schadevergoeding aansluiting bij de bedragen in het strafrecht en achtte het bedrag van € 80 per dag billijk. Al met al werd dus een bedrag van (2 x € 80 =) € 160 toegekend, ten laste van de Staat omdat het in dit geval de officier van justitie was die de wet niet in acht had genomen.¹²

Voor de ontwikkeling van het leerstuk van schadevergoeding is verder een beschikking van de rechtbank Noord-Holland vermeldenswaardig, die een kader biedt voor de hoogte van toe te kennen schadevergoedingen. Omdat de officier van justitie in deze zaak te laat had verzocht om een aansluitende zorgmachtiging, verzocht de betrokkene om schadevergoeding op grond van art. 10:12 lid 3 Wvvgz, ten laste van de Staat.¹³ De rechtbank overwoog dat bij de vaststelling van de hoogte van de schadevergoeding rekening wordt gehouden met de ernst van de normschending en de gevolgen daarvan voor de betrokkene. Daarbij maakte de rechtbank onderscheid tussen onder meer de volgende situaties: (a) opname in een accommodatie zonder geldige titel;

(b) andere verplichte zorg zonder geldige titel; (c) een termijnoverschrijding ingeval van rechtmatig gedwongen verblijf in een accommodatie; (d) een termijnoverschrijding ingeval van verblijf buiten een accommodatie of op basis van een vrijwillig verblijf in een accommodatie.

De rechtbank overwoog dat het in de onder a genoemde situaties meer dan in andere situaties voor de hand ligt om aansluiting te zoeken bij de standaardbedragen die in het strafrecht worden toegekend voor ten onrechte ondergane voorlopige hechtenis.¹⁴

4. Beschouwing

De hier geannoteerde uitspraak is een mooie vervolgstap in de ontwikkeling van de jurisprudentie over de schadevergoedingsregeling op grond van de Wzd. De uitspraak past ook in het kader van soortgelijke beschikkingen die hun basis vinden in de Wvvgz. Gelukkig maar, want de wetgever heeft beoogd dat de schadevergoedingsregelingen van de Wzd en Wvvgz inhoudelijk gelijk zijn.¹⁵ Hoewel het door de Universiteit van Amsterdam ontwikkelde stelsel van forfaitaire schadevergoedingsbedragen in de hier besproken uitspraken niet aan de orde is gekomen, valt uit de jurisprudentie wel een zekere lijn (of: standaardisering) af te leiden.¹⁶ Zo valt op te maken dat voor onrechtmatige onvrijwillige opname in een accommodatie zowel onder de Wzd als onder de Wvvgz een bedrag van € 75 à € 80 per dag billijk wordt geacht, maar dat zeker ruimte bestaat voor het leveren van maatwerk, waarbij kan worden gelet op de feiten en omstandigheden waarmee de betrokkene zich geconfronteerd heeft gezien.

Mr. J.F. (Jeffrey) Groen
Advocaat gezondheidsrecht bij Holla Advocaten.

11 Rb. Den Haag 21 september 2020, ECLI:NL:RBDHA:2020:9125.

12 Rb. Amsterdam 11 december 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:6230.

13 Art. 6:6 onder a Wvvgz bepaalt, voor zover hier relevant, dat de zorgmachtiging vervalt indien de geldigheidsduur is verstreken, tenzij de officier van justitie uiterlijk vier weken voordat de geldigheidsduur is verstreken een nieuw verzoekschrift voor een zorgmachtiging heeft ingediend.

14 Rb. Noord-Holland 29 april 2021, ECLI:NL:RBNHO:2021:4082.

15 *Kamerstukken II* 2015/16, 32399, nr. 25, p. 137-138.

16 R.P. Wijne, *Schadevergoeding vragen aan een klachtencommissie als bedoeld in de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg; wat is billijk?*, Universiteit van Amsterdam, 2019.